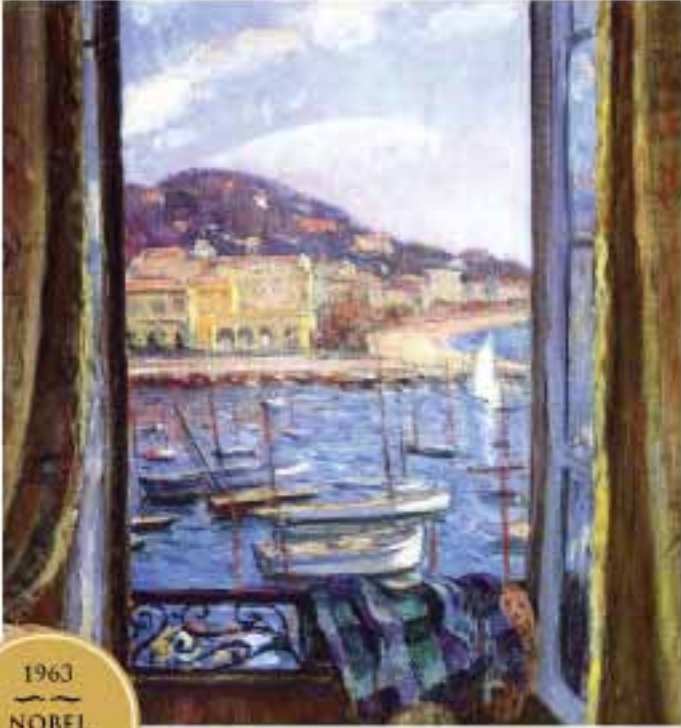

YORGO SEFERİS

BİR ŞAİRİN
GÜNLÜĞÜ

1945-1951 GÜNLERİ

GÜNLÜK

1963
—
NOBEL
EDİBİYAT
ÖDÜLÜ

Çeviri: ALOVA

♥
CAN

2.
BASKI

YORGO SEFERİS
BİR ŐAIRİN
GÜNLÜĞÜ
1945-1951 GÜNLERİ

Can Yayınları 2011

Meres 1945-1951, Yorgo Seferis

© 1985, Anna Londou

© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2004

Can Yayınları'nda 1. basım: 2011

2. basım: Şubat 2012

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1404-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

YORGO SEFERİS
BİR ŐAIRİN
GÜNLÜĞÜ
1945-1951 GÜNLERİ

GÜNLÜK

Çeviren

Alova

YORGO SEFERİS, 13 Mart 1900'de İzmir'de doğdu. 1914 yılında ailesiyle birlikte Atina'ya taşınana kadar bu kentte ve Urla'da yaşadı. XX. yüzyıl Yunan şiirinin en büyük temsilcilerindendir. Şairliğinin yanı sıra, Türkiye de dahil olmak üzere, kimi ülkelerde diplomatik görevlerde bulundu. 1963 yılında "Avrupa şiirine getirdiği yenilikler"den dolayı Seferis'e Nobel Edebiyat Ödülü verildi. Yalnız şairliğiyle değil, "Kavafis ve T.S. Eliot" gibi denemeleriyle de geniş çapta yankı uyandırdı. Seferis 20 Eylül 1971'de Atina'da öldü. Seferis'in şiirlerinden seçmeler Türkçede *Üç Kırmızı Güvercin*, *Profil* ve *Bütün Şiirleri* adıyla yayımlanmıştır. Ayrıca *Kapadokya Kaya Kiliselerinde Üç Gün* (1953) adlı bir gezi günlüğü ve *Dokimes* (Denemeler, 1944) adlı deneme kitabı da başlıca eserlerindendir.

ALOVA, 17 Haziran 1952'de Ankara'da doğdu. ODTÜ Mühendislik Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda öğrenim gördü. 1970'lerden başlayarak yazdığı şiirlerini *En Son Çıkan Şarkılar* (1980), *Giz Dökümü* (1989), 1996 Cemal Süreya Şiir Ödülü'ne değer görülen *Bitik Kent* (1995) ve *Dizeler* (2001) adlı kitaplarında topladı. Dünya şiirinden hazırladığı antolojilerin yanı sıra Lorca, Luvenalis, Catullus, Guillevic, Neruda, Kavafis gibi şairlerin yapıtlarını dilimize kazandırdı. Seferis'in *Bir Şairin Günlüğü* adlı yapıtının çevirisiyle 2004 Dünya Kitap Çeviri Ödülü'nü aldı.

Kardeşim Angelos'un anısına.
Bugün 19 Ocak 1967,
on yedi yıl geçti.

YORGO SEFERİS

İçindekiler

Giriş	13
Yazarın notu	23
1945	25
1946	43
1947	99
1948	133
1949	147
1950	169
1951	249

Giriş

1967 yılında Yorgo Seferis, günlüklerinin, hiç değilse, bu bölümünü yayımlatmanın zamanı geldiğine karar verdi. Ne ki, elyazılarını yayıma hazırladığı sırada, Yunanistan'daki siyasal ortam giderek kötüleşiyordu. Çok geçmeden, günlüklerini ülkesinde özgürce yayımlatamayacağını anladı; o uğursuz günlerde elyazılarının ortadan kaldırılma tehlikesi de vardı. Böylece, ölümünden (20 Eylül 1971) kısa süre önce, bu günlüğün bir kopyasını arkadaşı Athan Anagnostopoulos'a vererek onu çevirmesini, Harvard Üniversitesi yayınları arasında yayımlatmasını; Amerikalı ve İngiliz okurlar için benim bir giriş yazısı yazmamı istedi. Bu kitabın gün ışığına çıkmasında rol alan bizler, böyle bir görevden onur duyduk. Öte yandan, bu çevirinin yayımlanması, hepimiz için yüzyılın en büyük şairlerinden ve uygar insanlarından birine duyduğumuz saygının somutlaşmasıydı. Şairin, kitabın yayımını göremeden ölmesi bizim için üzüntü vericidir.

Söz konusu özel koşullar, Yunanistan dışına çıkarılan günlüğü ilk kez okuduğum zaman duyduğum heyecanı, kuşkusuz daha da arttırdı; bu yazıyı yazdığım âna kadar günlüğü ancak birkaç kişi görebildi. Günlükte belirgin olan gerginliğin ve içtenliğin etkilemeyeceği kimse yoktur sanırım. Öyle ki, bu sayfalar okuru tümüyle şairin aklına, yüreğine ve yaratıcı eyleminin içine sokuyor. Gide'in, Woolf'un, Camus'nün, Pavese'ninki gibi, bu yüzyılda nice edebî günlükler; yazarını daha iyi anlamamıza yardımcı olan mektuplar yayımlandı. Ama bu günlük kadar, şiirin kaynaklandığı duyarlılığı ve çıplak düşünceleri

apaçık yansıtan pek az yapıt vardır. Genellikle, edebî bir yapıtın doğuşuna en yakın tanıklar, örneğin, *Çorak Ülke*'nin iptal edilen versiyonu gibi belgelerdir. Böyleyken, bu günlük Seferis'in şiirsel yaratımının en derin kaynaklarını yansıtıyor. Bize James'in defterlerini, Keats ile Rilke'nin mektuplarını anımsatan; az rastlanır ölçüde, saygı uyandıran bir hava, bir vahiy içtenliği var bu sayfalarda.

En azından, yirmi beş yaşından (belki de daha eski; çünkü, ilk günlüğünü on ikisinde tuttuğunu açıkça belirtmektedir) başlayarak sürekli biçimde tuttuğu günlüğünün varlığı bilinmekteydi. Atina'daki evine konuk gidenlere Seferis, neredeyse dindarca bir bağlılıkla, elyazılarının özenle sıralanmış ciltlerini gösterirdi. Ama bu defterlerde yazılanları, yalnızca birkaç dostuna okumuştur. 1955 ve 1956'da Seferis bu kitapta yer alan kimi bölümlerin yayımlanmasına izin verdi. Beklendiği gibi günlük çağdaş Yunan edebiyatının en önemli belgelerinden biri olarak ünlendi. 1965 yılında T.S. Eliot'la ilgili bir bölüm yayımlanmıştı. Ölümünden kısa süre sonra, bu kitaptan önce yazdığı, "Elyazması 41" başlıklı bir bölüm Atina'da basılmıştı. Burada yer alan bölümse bugüne dek yayımlananlar arasında en zengin olanı. Ne mutlu ki, bu sayfaları artık kendi yurttaşları da okuyabiliyor. Özgün metin sonunda geçen yaz Yunanistan'da yayımlanabildi.

Günlüğü İngilizce okuyanların kafalarında bu kitabın başlığının ne tür çağrışımlar uyandıracığını kestirebilmek zor. Seferis'in koyduğu *1945-1951 Günleri* başlığına, yayımcı *Bir Şairin Günlüğü* üst başlığını ekledi. Bu başlık, kitabı satın alan okura içindekiler üzerine bilgi vermek bakımından yardımcı olabilir; ama Seferis'in özgün başlığının, yurttaşlarının kafalarında uyandıracığı anılar ve duygular karmaşasını taşımaya yetmez. Onlar için tarihler bile başlı başına, büyük bir ulusal trajedinin en acılı yanlarını uyandırır. Bundan da öte Seferis'in koyduğu başlığın, tarihsel anımsatmalar kadar güçlü, edebî çağrışımları da vardır. Bu başlıkla Seferis, modern Yunan edebiyatının kendisinden önce gelen en büyük temsilcisi Konstantinos Kavafis ile el ele vermenin yanında, ona duyduğu saygıyı da gösterir. Kavafis'in kimi en güçlü ve en kişisel şiirleri, tarihleri değişik olsa da aynı başlığı taşır ve gerçekte, bu sayfalarda bir ruh geziniyorsa bu ruh Kavafis'indir. Avrupalı Kavafis'in,

Yunanlı Kavafis'in; yalnız sürgünün, kuşkucu siyasal gözlemcinin, tarih yazıcının, dil cambazının, aşk tapımcısının, anılar adamının, tanığın ve şehidin (onun dilinde aynı sözcük bu iki anlama gelir), Yunan uygarlığının çöküşünün.

Seferis'in günlüğü, daha doğrusu burada basılan bölümü, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Yunanistan'ın müttefiklerce kurtarılmasının hemen ardından başlar. Yurdun Nazi işgali altında olduğu; gezici, yorgun bir hükümetin yurtdışında görev yaptığı, gelecek için nice canavarın dişlerini bilemediği o savaş yılları Seferis için, acımasız resmî görevlerin, kaygının, umutsuzluğun ve yurt özleminin yılları olmuştu; bu dönem, aynı zamanda kimi en dokunaklı şiirlerini yazdığı sıraya rastlar. 1944 Ekimi'nde, Seferis'in de üyesi olduğu sürgündeki Yunan hükümeti, eski Yunan yıkıntılarının bulunduğu Paestum'un otuz mil kadar kuzeyindeki İtalyan köyü Cava del Tirreni'de toplandı. Ertelenmiş, yurda dönüş programının son hazırlığı bu toplantıda yapıldı. Orada, Seferis görkemli savaş şiirlerinin sonuncusu olan "Son Durak"ı yazdı. Bu şiirde savaş deneyimini, belki de, öbür şairlerden çok daha iyi özetledi. Efsanevi tarihlerindeki öteki kişilikler gibi, Yunanlıları yurtlarına getiren filo, sonunda, 18 Ekim'de, bir Salı günü Atina'ya vardı; rastgele bir tarih değildi bu. Çünkü, yaklaşık 500 yıl önce bir Salı günü İstanbul düşmüştü. 1453'ten o yana salı günü Yunanlılarca uğursuz sayılırdı. Geçmişe bakıldığında, bilerek seçilmiş bu dönüş tarihi; geleneği dışlamaktan çok bir doğrulama olarak görünüyor. Aralık ayında Atina sokaklarında Yunanlılar arasında patlak veren çatışmalar, yılın ilk günü başlayan bu günlüğün yazıldığı sırada hâlâ sürüyordu. Yunan hükümetinin dönüşü, tarihçilerin "ikinci raunt" dedikleri bir çatışmanın başlangıcını haber veriyordu. Arkadan gelen içsavaş yılları, siyasal entrikalar, yönetim boşluğu, yabancı müdahaleler, anlatılmaz acılar; bütün bunların hayaleti günümüz Yunanistanı'nda hâlâ dolaşiyor.

O dönemin, kimi zaman apaçık belirtilen, ama genellikle yüzeyin hemen altında gezinen acıları, günlüğün sayfalarını biçimlendirir. Yunanistan'ı, yaklaşık iki yıl yöneten Naiplik döneminde Haber Alma Dairesi Başkanı olarak görev yapan Seferis'in kafası bir yandan hükümet sorunlarıyla altüst olurken; öbür yandan, döneme egemen olan siyasal çatışmaların baskısı altındaydı. Günlüğün ilk sayfaları yazarın duygularında-

ki apansız değişiklikleri ve tükenişi gösterir. Sonunda yapılabilen referandum Başpiskopos Damaskinos'un niyabeti sona erdirdi ve Kral II. Yorgo'yu yeniden tahta getirdi. Yunanistan'a dönüşünden iki yıl sonra, 1946 Ekimi'nde Seferis Atina'nın resmi yaşamından kaçabildi ve 1937 yazından sonra ilk tatilini yapabildi. O ve karısı Maro (günlükte sevgiyle Marouli dediği) Argolis kıyısına yakın Poros Adası'nda, Yunanca huzur, sükûnet, dinginlik anlamına gelen, Galini adlı bir eve yerleştiler.

Poros'ta bu günlüğün üç ana düşüncesinden biri oluşmaya başlar. Seferis, yaşayacaklarına ilişkin bir anıştırmada bulunuyor gibidir. "Bir uzun, kapkaranlık yolculuğa başlıyorum," diye yazar, "ve yurdum beni derinden yaralıyor." Bu yarayı iyileştirmek, her şeyden kaçmak için Galini'ye geldi: Bu yolculuğun onu, tüm yaşamının hazırladığı büyük bir şiire getirdiğini keşfediyordu sanki. "Ardıç Kuşu" adlı bu şiiri bilen okur için günlük, bu yapıtın yavaş yavaş doğuşunu gösteren sonsuz bir büyüyle dolu sayfalarıdır. Seferis'in dediği gibi, bu şiir geçmiş yılları topladığı gibi bir zamanlar günlüğüne rastgele yazdığı, şiire ilişkin fikirlerinin de doruğudur. Okur bu "fikirleri" –cümlecikler, ritimler, imgeler, düşünceler– ilk sayfadan başlayarak, günlükte gizlice yerleşmiş olarak bulacaktır; bu fikirlerin büyük bölümü son biçimini "Ardıç Kuşu"nda alırken; geri kalanı daha sonra, "Üç Gizli Şiir"de kullanılacaktır. Seferis'in sonraları söylediği gibi, "yıllardan beri, geçici bir çadırdan çok, ilk kez katı bir yapı duygusu uyandıran deniz kıyısındaki ev" olan Galini'de geçirdiği deney, yaşamı boyunca tanıyıp yitirdiği evler üzerine hayal kurması için Proustvari keçi yollarına götürür onu. Bu anılar, "Ardıç Kuşu"nun açılış bölümünü oluşturan evler üzerine, yankılanan bir ağıdı doğurur. Böylece, bir gün yüzmeye giderken, batık enkaza rastlayışına ve bu geminin, şiirin temel imgelerini ve başlığını verişine tanık oluruz. Aynı biçimde, Seferis'in ışığa karşı giderek artan ilgisini izleriz. "Beni getiren gemi Yunan sularına girdiğinden beri keşfettiğim en önemli şey." Denizin varlığı ve "meleksi ve siyah ışığın" ısrarı, gittikçe daha dayanılmaz olur onun için; ta ki, sonunda, şiirini bitirmek için kepenkleri kapatıp her şeyi dışarıda bırakıncaya değin... Seferis'in gündelik yaşamını ve düşüncelerini izlerken, şiirinin kök salıp çiçeklendiğini görürüz; okur, şiirsel sürecin ateşli gerilimini, aydınlanma anlarını, yaratımın ağır yorgunluğunu, esinin

“birdenbire, yanan yeşil bir orman gibi alevlenip öldüğünü” hissederek; ki ekimin son gününde şiir bitip de iç rahatlığının o süzölmüş duygusunu yaşayınca dek. Poros’taki evin adı nasıl Seferis’in ilk büyük şiirinin doruğuna varan sözcüğünü garip bir biçimde yansıtıyorsa; adada kâğıda geçirdiği son deneyim de bu şiirdeki “Destansı Öykü” imgeyi ve umudu yansıtır. Aralık ayının başında Seferis adadan ayrılırken, çiçek açmış ilk badem ağacının görüntüsü, iç gözlem ve yaratıcılıkla geçen o haftaları bir tür kutsamadır.

Bu günlüğün ikinci büyük ilgi alanı ya da teması Kavafis’tir. Seferis’in düşünceleri durmadan Kavafis’e döner. Kavafis’in şiirleri öteki çağdaş Yunan şairlerinden hiçbir zaman çok uzak olamayacağına göre, bu tutumda şaşılacak bir şey olmasa gerek. Yunanca şiir yazan herkesin bir biçimde uzlaşacağı bir durumdur bu. Dümdüz, kuru görüntüsü Kavafis hayranlarına bakış açıları sağlayan Mısır’a Seferis’in 1941 Mayıs’ında yaptığı yolculuk, öyle görünüyor ki, Yunan edebiyatının bu temel kişiliği üzerine, onu bütünlüklü bir kitap yazma düşüncesine yöneltti. Kavafis üzerine yazılmış bütün kitaplarla karşı titiz olan Seferis kışın Pretoria’da bu kitabın notlarını almaya başladı. Ne ki, savaş dönemindeki görevleri böylesine kapsamlı bir çalışmayı yürütebilmek için yeterli zamanı tanımadı ona. 1946’da “Ardıç Kuşu”nu yazdığı Poros’ta Kavafis’le ilgili düşüncelerine geri döndü. Atina’ya geldiğinde, yanında yalnızca şiiri değil, Kavafis’i Eliot’la karşılaştıran bir deneme de vardı. Bu denemeyi 17 Aralık 1946’da İngiliz Kültür Heyeti’nde okudu ve sonunda bastırdı. Günlükle bağlantılı okunabilecek bu önemli deneme, Seferis’in söylemek istediklerine yalnızca dolaylı bir yaklaşımdı. 1949 Eylülü’nde yeniden eksiksiz bir eleştiri çalışması için tasarımlara koyuldu. Ne ki konu, giderek zorlaşıyordu Seferis için. Çok temel bir biçimde; Seferis’in yaşam deneyimi, sonunda onu Kavafis’in büyük sanatı Makriyannis’in alçakgönüllü, incelikten yoksun, ümmi, canlı düzyasını tutmaya zorladı. Söz yerindeyse, böylesine bir yadsımanın, paradoksal olarak, Kavafis’e hayranlığının doruğunda doğduğunu gözden kaçırmamak gerek. Hayal edilebilecek nice yitlilik duygusuyla, Kavafis’in “stres dönemlerinde yeterince yarıdımçı olamayacağı” sonucuna varan Seferis, Ocak ayında kitap tasarısından vazgeçti. Yine de 1950 Nisanı’nda daha önce Po-

ros, Atina ve Ankara’da yazmış olduğu kapsamlı notları bir araya getirdi. Parça parça ve geliştirilmemiş olsalar da, olağanüstü ölçüde kıskırtıcı ve anıştırmalı olan bu notlar bir büyük şairin, bir başka büyük şairi kavrayışına tanıklık eder. Öyle ki, kimi zaman Seferis’in kendi *ars poetika*’sını açıklamaya yaklaşır. Bütün bu eleştirel gözlemler boyunca okur, tanık olduğu bu özel parıltının, ömür boyunca süren bir okuma ve yaşamışlıktan, Yunan olmanın ne demeye geldiğini soruşturmakta, şiirin esin perisine değişmez bir bağlılıktan türediğinin bilincindedir.

1948 Şubatı’nda Seferis Ankara’daki Yunan Büyükelçiliği’nde görevlendirildi ve bu günlüğün son bölümü Türkiye’de yazıldı. Seferis üç yılını orada geçirdi. Türkiye’ye atanması, yalnızca uzun süren görevlerinden biri olmakla kalmıyor, çocukluğunun ülkesine ilk kez geri dönüş anlamına da geliyordu. Seferis 1900’de, İzmir’de, Yunan topluluğunun bir üyesi olarak doğmuştu. Bu topluluk 1922’nin o dehşet verici günlerinde trajik bir göçe zorlanmıştı. İzmir’in yerle edilmesinin Seferis’in yaşamında belirleyici, tarihsel bir olay olduğunu öne sürmek abartı sayılmaz. Bu olaydır ki onu derinden, sürekli bir haymatlos olduğu duygusuna itmiş, bütün şiirine bedeli ödenemez bir yabancılaşma getirmiş, bir Yunan olarak kimliğini yaşam boyunca aramasına yol açmıştır. Ankara, fiziksel olarak, bildiği Akdeniz Anadolu’sundan oldukça farklı bir plato üzerinde olmasına karşın Seferis kendini orada en azından çocukluğunun İonya kıyılarına yakın hissediyordu ve bu yakınlık onu Odysseusvari *nostos* (eve dönüş) duygularıyla dolduruyordu. Bu bakımdan, bu dönemdeki başlıca edebî ilgi alanlarının geriye dönük olması rastlantı sayılamaz. Bu yıllarda, 1924-46 arasında yazdığı şiirlerini topluca yayıma hazırladı. Ayrıca günlüğünü sıraya koydu. “Hiçbir zaman hayal bile etmedim,” diye itiraf ediyordu, “günlüğe dönüşün bu kadar acı olabileceğini.”

1950 Haziranı’nın sonunda ve Temmuz ayının başında, Seferis büyüdüğu İonya dünyasını ilk kez yeniden görmek için bir arkadaşıyla geziye çıktı. Yolda İsveçli büyük arkeolog Axel Persson’un eski Labranda kazı çalışmalarını gördü. Seferis bu kültürlü bilgine özel bir yakınlık duyuyordu. Ona göre Axel Persson, “eski Avrupa geleneğinden kalan birkaç kişiden bi-

ri”ydi. Çünkü Persson meslek hayatının başında, Seferis’in en ünlü şiirlerinden birine konu olan Asini’deki kazıyı yapmıştı. Labranda’dan Kos ve Ephesos yıkıntıları yoluyla, sonunda İskele’ye geldi. İzmir dışındaki bu kıyı köyünde Seferis’in ailesi 1914 yılına kadar yaşamıştı. Birkaç ay sonra İskele’ye bir kez daha dönecekti, ama söylediği gibi, bu asla olmadı: “Arkasına baktığı zaman, Lut’un karısının nasıl tuzdan bir sütuna dönüştüğünü anladım... İskele’ye dönecek cesaretim olmayacak. İnsan böyle yolculukları iki kez yapmaz.”

Son sayfalardaki duygu yükü kaldırılacak gibi değildir. Yaşamın başladığı yere dönerek, Seferis yaşamının “çevrimini tamamladığını; bütün geçmişinin hem özetlendiğini hem de gücünü topladığını” söyler. Dağılmış dostlarını, ailesini düşünür, yeni ölmüş ağabeyini (bu günlük ona adanmıştır) ve bir şiirinde dediği gibi, küçük bir lamba gibi sönen koca uygarlığı. “Şimdi herkes savaş felaketinden konuşuyor. Ne ki, insanın içine oturan şey, capcanlı bir dünyanın ansızın kökünün kazınması, ışıklarıyla, gölgeleriyle, sevinç ve keder törenleriyle, sıkıca dokunmuş yaşam ağıyla.”

Pasa, çürüyüşe bulanmış evler arasında dolaşırken, antik tiyatroların sonsuz boşluğunda otururken; bütün yapıtlarının temasını oluşturan Yunanistan trajedisini yeniden düşünür. Asini yıkıntılarında genç bir adamken, Seferis kırık taşlar arasında Yunan geçmişinin canlı dokunuşlarını bulmaya çalışmıştı. Burada; acının, yitimin, yurtsayışın kıyılarıysa, kendi yaşamının parçalarını arar. “Asini Kralı”nda o kadar dokunaklı sordduğu soru daha bütünlüklü ve kişisel bir titreşim kazanır:

Bakıp duruyor şair taşlara
soruyor kendi kendine
gerçekten var mı bu taşlar
bu yıkık çizgiler, kenarlar çukurlar
kıvrımlar arasında gerçekten var mı
burada, yağmurun rüzgârın ve yıkıntıların yoluyla
karşılaştığın yerde
var mı yüz devinimi, sevgi biçimi
hayatımızdan öyle garip eksilenlerin
dalğaların gölgesi olarak kalanların
düşünceler olarak enginliğince denizin

belki de hayır, kalan ağırlık yalnızca
duyulan özlem yaşayan varlığın ağırlığına

İskele'yi gördüğünde yazdığı iki güzel şiirden birinde,
“Anı,” diye yazmıştı, “nereye dokunsan acıtıyor.”

Ama anılar, Yunanların her zaman bildikleri gibi, Musalaların anasıdır aynı zamanda. Bu günlükte öylesine canlı yazılmış deneyimlerden, belleğin hazinesinden Seferis'in kimi güzel şiirleri doğdu. Son çözümlemede, burada özetlemeye çalıştığım olayların ve yaşantıların kronolojisi önemsizdir. “Hayatımın öyküsünü günü gününe yazmak yoktu kafamda,” diyor Seferis, “hayatımızı günü gününe yaşarız, onu yazmayız.” Bu günlükte aslanan, her sayfada ışıldayan, eşsiz bir duyarlılıktır. Seferis'in algılamalarında, genellikle, açık bir yaranın acılı duyarlılığına tanık oluruz, yaşamın ortasında nabız gibi atan.” Ve bu günlükte kanla yazılmış yerler vardır. Seferis'in algılamaları, genellikle, onun yoğun mit yaratma bilinci tarafından anlık kalıplar ve formlarla donatılır. Onun şiirsel imgeleminin imbiğinde hayatın hammaddesinin olağanüstü bir biçimde değişikliğe uğradığını gözlediğimiz anlar olur. Algılamaları sık sık belleğin uzaklaşan perspektifinde uzayan gölgelerle dolar. Öte yandan aklı ve yüreği, ne kadar ödüllü ya da ne kadar acılı olursa olsun her zaman, hayatın önerdiği her şeyi almaya açıktır. Ve cesaret, bu sayfaları böylesine anılmaya değer kılan niteliklerin en önemsizi değildir.

Seferis'in yaşamı boyunca yazmayı sürdürdüğü bu günlük, itiraz edercesine öne sürdüğü gibi, “yalnızca yazma alışkanlığımı sürdürmek için” yazılmıştır. Seferis günlüğü ikinci ya da üçüncü dereceden bir yapıt olarak nitelendirse de, göz ardı edemedi. Çünkü çok şey vardı bu günlüğün sayfaları içinde yaşamından – “her zaman en önemli olan şeyler” değil; geçip giderken olup bitenler: bir kedinin ölümü, bir çoban kavalının armağanı, ilk buhurumeryemin narin çiçekleri, denizde güneşin parıldayışı. Günlüğün basımı üzerine düşüncelerini söylerken, “denize atılmış özel şişesi” olarak değerlendirmişti onu, “benim gibi açık deniz yolcularına belki yardım eder,” diye. En önemli günlükler gibi bu günlük de yazarı günü gününe ne yaptı, kimdi, günler geçerken nasıl değiştiyi anlatmaz bize. Bunun yerine, yaşayan varlığın ayırt edici niteliklerini, gün ışığıy-

la karşı karşıya gelen yazarın duygularını, onun tekil dürüstlüğü, yeteneğini bize bağışlar. Bu günlük notlar, Seferis'in onları dokunaklı bir dille tanımladığı gibi, kesinlikle: "İnsanın geçerken arkasında bıraktığı ayak izleri"dir.

WALTER KAISER
Saint Barthélemy,
Ocak 1974

Yazarın notu

Belleğimize yardımcı olmak için başvurduğumuz yollar bir yana, bu kitapta okuyacağınız sayfalar, neredeyse kendi başlarına sivrilişip ortaya çıktılar. Şimdilik, bu günlükler, 1925'ten bu yana, yaşamımdaki kaçınılmaz kesintilerin ve değişikliklerin belirlediği bir dizinin sonuncusu. Ekleme gereği yok; bu satırlar yalnızca yazarından söz ediyor, onun mesleki uğraşından değil. Açıkçası, toplumsal yaşamımı ilgilendiren özel defterlerime hiç dokunmadım. Onların zamanı ayrı – bu arada, yırtılıp sobaya atılmazlarsa elbet.

Kitapta sözü geçen çağdaş kişilerle ilgili bir not: Bu sayfaları daktiloya ilk kez çektiğimde, kimseyi adıyla anmadım. İnsanların adını vererek kitaba kişisellik kazandıracağımı düşündüm ve bunu da istemiyordum. Bu yüzden, ad yerine nokta koydum. Ne ki, notları okuyan kimi arkadaşlar bu işaretlerden rahatsız oldular. Dikkatli uyarıları için onlara teşekkür ediyorum. Bu bakımdan, gerekli yerlerde uydurma adlar kullandım. Bu adları Atina'nın sokaklarından aldım; hiç değilse, şan sahibi olmak gibi bir üstünlükleri var hepsinin.

YORGO SEFERİS
Atina, Ocak 1967

1945

Yılbaşı, 1945. Kidathenaion Sokağı, 9

Geçen yıl gibi bir yıl düşünemiyorum; hiçbir şey son iki ay kadar korkunç olamaz.

12 Ocak Cuma

İnsan duygularını, düşüncelerini tümüyle yazıya geçiremeyince, her şey sıkıcı olup çıkıveriyor. Peki, nedir bize kalan hepi topu?

Bütün bu günler, zulmün getirdiği, bezmiş bir tek-düzelikten, yıkımın sadist gazezinden başka bir şey değil. Dün, yaralı kentte dolaştım durdum: Athinas, Pireos, 3 Septemurios, Agios Konstantinos caddeleri, Kaningos Meydanı. Yıkıntılar, yıkıntılar; havaya uçmuş, tuzla buz olmuş evler; darmadağın olup bir işe yaramadıklarında, insanoğlunun yarattığı şeylere sinen o uğursuz ve korkunç gülmece içinde.

Korunmak isteyen yaşamın izlerini gösterircesine, ceviz gibi kırılıp ayrılmış evler alışılmadık bir atmosfer yaratıyor. Promponas'ın vitrininde (Pireos Caddesi'nde kasıkbağı satan bir mağaza) kırık camların arkasında, üstünde bir kasıkbağıyla sutyenden başka bir şey bulunmayan bir manken duruyor. Merminin biri sağ memesini delmiş; bir başkası, korsenin altından kalçasını.

Bana, Sikelianos'un Őu sözlerini aktardılar: "Düşündüm ki, eski Yunanlılar ergin insanlarmıŐ!" Kazancakis de Őöyle karŐılık vermiŐ: "Belki de fazla ergin?"

Böyle bir konuŐma kulağıma gelince, içimde bir boŐluk duyuyorum.

Bugünkü gazeteler, Scobie¹ ile ELAS arasında dn imzalanana ateŐkes anlaŐmasını yayımladılar.

Ocak

"Yimnopedya"ya dipnot

Seni alıp götüren deniz,
bir annenin memesi kadar yumuŐak,
o ki bilir onu.

Çocukken sorduğun soruları
yaŐlılar mırıldanıyor Şimdi;
yararsız nesnelerin hayalleri,
kilitli sandıkları gibi boĐulmuŐ gemicilerin.
Korkuyorlar, bak, gün iŐıĐından;
korkuyorlar görmekten;
dolanıp duruyorlar;
başka Şey kalmamıŐ onlara.

Açlıktan lerek büyüdü çocuklar,
kökünden söküp ağaaları, yerle bir edip dağları;
soruyor öteki çocuklar ve anlatıyor
neden bir adım ileri gittiklerini –

1. General Ronald MacKenzie Scobie (1893-1969), Yunanistan'daki İngiliz glerinin komutanı. 3 Aralık 1944'te, Atina'da patlak veren Őiddetli atıŐmayı sona erdiren ateŐkesi sağladı. Böylece ELAS'ın (Yunanistan Halk KurtuluŐ Ordu) komünist liderleriyle anlaŐma yoluna gidildi.

Yukarıya mı? Aşağıya mı?
Bilmiyorum; ne önemi var ki;
ve nice ateşler var önlerinde
Aziz Yahya Yortusu için yakacakları.

Demiştım bir zaman, kan
kanı çağırır, daha çok kanı –
bir şarlatanın işi sandılar onu,
eski peri masalları.
Fısıldadım yine de, ağır bu taşlar
ve yerinden kımıldamaz kilometre taşları
işittin bir gece durduğunda
zamanın kenarında,
ve trajik, batıp giden genç gövdeler –

“Eprimiş giysiler,” dedi alçaklar;
peki, nasıl giyineceğiz soğukta
yeni giysilerimiz yoksa?
Ya, ne anlatacaksınız
yas tutan, sessiz arkadaşlarınıza,
yıllanmış orospuların dilindeyken yalnız
tutkulu şarkılar?

Ve bu sessizlik, ayırt etmek için
yaşamın bir ânını, ayırt etmek için
gülleri sarsan rüzgârı,
küçük bahçedeki gülleri,
beş metre toprağı, bir avuç yeryüzünü –
ben de denedim bunu, diyecektim,
kesinlikle bir düşünce olarak değil,
bir tür soluma olarak,
benim olsun, senin olsun,
ya da, daha çok, bir tür ses;
rüzgârdır o ses ve geçer.

Yunanistan'ın yetiştirdiği
evrensel şair Seferis, trajik
XX. yüzyıla, şiirleriyle olduğu
kadar günceleriyle de
tanıklık etmiştir.

İzmir doğumlu büyük Yunan şair Yorgo Seferis, gençlik yıllarından başlayarak düzenli günlükler tuttu. Çoğunluğu özel nedenlerle yayımlanmayan bu günlüklerden bir kısmını –şir sanatı ve okuma yazma notları niteliğinde olanları– Seferis, 1960'lı yılların sonuna doğru yayımlamaya karar verdi. Ne var ki, Yunanistan'daki siyasi durum buna olanak vermiyordu. Yorgo Seferis, yayımlamaya karar verdiği metni yurtdışına gönderdi ve ne yazık ki kitap halini görmeden öldü.

Bir Şairin Günlüğü, hareketli kent yaşamından, bunaltıcı politik tartışmalardan kurtulmayı hayal eden şairin günlük notlarından, şiir üzerine düşüncelerinden, geçmişten; özellikle çocukluk yurdu İzmir, barış, özgürlük ve insan sevgisi taşan satırlardan oluşuyor. Kitap, Seferis'in duygulu, özel dünyasına götürüyor okuru.

Kapak resmi: HENRI LEBASQUE

ISBN 978-975-07-1404-7

9 789750 714047